

שנת הקהל

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" ניו-יורק

פרשת ויגש • גליון 161 • החשפ"ג

מבשרת הגאולה

יפעת הגלוי וידיעת האמת שבאמירה (בראשית מה, ד): "אני יוסף אחיכם" הסעיר את האחים עד למאד. לפתע התישבו כל המבוכות והספקות שקננו בלבם. ענן של חסר ודאות שלוה אותם בתקופה האחרונה הלך והתבהר, נמוג ונעלם; כעת הבינו מה פשר ההתנכלויות של המושל המזרז שלפניהם, שאחראי על מזונם של כל העולם, לצד המשימה להעשיר את קפת מצרים, שבזכותו הולכת והופכת למעצמת על, בוחר לעזב את כל עסוקיו החשובים ולהתמקד רק בהם, לטפל עליהם צלילות שוא ולהאשימם ברגול - עון חמור ביותר בכל מדינה. הם גם הבינו מדוע אסר דוקא את שמעון [שהיה הפעיל ביותר במכירה] וכהנה תמיהות ותהיות שעתה באו לפתרונם, כשנוכחו לדעת שהמושל שלפניהם הוא אחיהם בשרם יוסף הצדיק.

השמועה פשטה והיתה לשיחת היום במצרים. יחד עם בני יעקב שמח גם פרעה, שעד עתה חשש לשלומה של מצרים מגבורת האחים שאימו להחריב את מצרים. עתה ידע לבטח שסר האיום (עין ספר הישר), ושמחו גם בית המלוכה, שהבינו שהמושל שלהם אינו עבד בן עבדים אלא בן למשפחה אצילה ואח של גבורים. [השומחה פרעה את גבולות מצרים והתעצמה בעולם, ומויבא בספר הישר שפאשר באו האחים לארץ ישראל והודיעו ליעקב אבינו שיוסף חי, וישמעו כל יושבי כנען ויבאו וישמחו את יעקב ויעש להם משתה שלשה ימים וישמחו כל מלכי כנען וגדולי הארץ.] יוסף הצדיק מזרז את אחיו ומבקש מהם (מה, ט) "מהרו - שלא יצטער יותר (ספורנו) - ועלו אל אבי, ואמרתם אליו, כה אמר בנך יוסף, שמני אלקים לאדון לכל מצרים, ורה אלי, אל תעמד". גם פרעה מבקש לקחת חלק בשמחה, ומציע את הטובים והנאים שבמרכבותיו, להביא הנה את אבי השליט הגדול, שנתגלה כמלאך מושיע בשנות הרעב הקשות, להציל את מצרים מקרפת רעב ולעשותה מעצמה כלכלית לכל העולם.

יוסף הצדיק לנה את אחיו עד גבול מצרים. בזרזות עשו דרכם לארץ ישראל, עמוסי מתנות יקרות שקבלו מיוסף הצדיק, בהם מלבושים נאים, בשמים יקרים ואבנים טובות, להם ולבני משפחותיהם (עין ספר הישר בהרחבה). וכן מפרעה שכאמור הורה לתת ממרכבותיו המלכותיות. דעת לבזון נקל שהאחים לא הצרכו לזרז כדי לבשר לאביהם את הבשורה המרגינה שתראא עשרות שנים של צער ויגון. אלא שלפני עשרות

שנים, כאשר מכרו את יוסף, החלט ביניהם לשמור את הענן בסודיות גבוהה, בחרם ובקללה על מי שיגלה את הדבר. לכן כאשר נודע להם שיוסף הצדיק חי, ועליהם לבשר זאת לאביהם, התכנסו האחים ובטלו את החרם (עין בתנחומא שם והובא ב"דעת זקנים" לו, לה).

אך כיון שבשורה מפתיעה עלולה לספן את השומע ועצמת השמחה הבאה בהפתעה עשויה להחליש את הלב ולהפסיק חלילה את תפקודו, בפרט לקשישים (עין רמב"ן ו"אור החיים" שם). נדרשו לשקול היטב את צעדיהם בבצוע משימה רגישה זו. רבינו "אור החיים" הקדוש (מה, כו), מבאר כמה צדדי קשי נוספים בבשורה זו על ידי האחים; חנא, החשש שהבשורה תביא לגלוי המכירה ויעקב אבינו יקפיד עליהם. ועוד שהבשורה הזאת בעצם מבשרת את הירידה למצרים. ונעתיק מדבריו "ויגדו לו לאמר טעם אומרו ויגידו, שהלשון יגיד על הקשי להיות שאמרו דברים שהם קשים אצלם לאומרם, כי סוף סוף תגלה רעתם אצלו אשר עשו ואשר גרמו לאביהם כל הצער והבכי, וכפי זה אמר "ויגידו" למה שנוגע להם, או לצד שבשורה זו גורמת ירידת מצרים והשעבוד הקשה אשר מררו את חיי ישראל במצרים, וכן תמצא שהיה ירא מירידת מצרים עד שאמר לו ה' (מו, ג) אל תירא מרדה מצרימה".

כדי להתגבר על הקשים הללו, החלט שבשלב הראשון יבואו הילדים הקטנים לפניו ויאמרו "עוד יוסף חי", בכך כינו אותו לקבלת הבשורה במלאה (עין ש"ה על התורה מה, כו). אך גם פתרון זה לא היה פשוט כל עקר, כי למשימה רגישה זו נדרשים בעלי דעה, שיוזרו בדבריהם, לבל תשפיע הבשורה על בריאות האב הזקן.

בעודם מהרהרים בדבר, עברה שם שרח בת אשר, שהיתה לדה חכמה וצדקת, בעלת מדות טובות ומטיבה נגן. ספרו לה שזה עתה שבו מצרים וגילו שיוסף דודה חי ושולט על מצרים ומסרו בידה כנור ובקשוה שתבשר זאת ליעקב בחכמה. [דעה נוספת הובא במדרש, ששרח הלכה מעצמה לבשר ליעקב אבינו, וכמובא בפרוש בעלי התוספות (מה, כו) "שפרח בת אשר יצאה לקראתם ושמעה שהיו מדברים מן יוסף וכי הוא חי רצתה והקדימה והגידה ליעקב" ע"ש].

נטלה שרח את הכנור ובאה לחדרו של יעקב, לשבה לפניו ופרטה על מיתרי הכנור. נעימת הכנור השתפכה במתיקות ובערגה והשרתה

מהספר הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

פסוק (מו, כט) "וירא אליו ויפל על צוואריו" פירש"י, אכל יעקב לא נפל על צוואר יוסף ולא נשקו, לפי שהיה קורא את שמע.

מקשים העולם למה דוקא קרא יעקב את שמע בעת ההיא שהיה יודע שיוסף בא אליו, וא"ת דאז דוקא באותו העת היה הזמן לקרא בותיקיו, קשה על יוסף למה לא קראו אף הוא בעת ההיא? ועוד קשה, דמפשיט הכתוב נראה שיעקב ראה את יוסף, דמכתוב "וירא אליו" משמע שיעקב ראה אותו, דאי לא הכי לא אתי שפיר הלשון של "וירא אביו" וא"כ ע"כ לומר שמיד שיעקב ראה אותו התחיל לקרות את שמע, וזה תימא, וגם אין לומר שיעקב נשא עיניו וראה אותו באמצע הקריאת שמע, שהרי סוד הקריאת שמע הוא בסגירו דעיניו.

ויבין כמ"ש המקבילים ש"שמע" ו"אחד" הם אותיות אשמה וד' רבתי רומז לארבעה אמהות ועין רבתי דמשמע רומז לג' אבות אברהם חסד ע' גשרים של חסד, יצחק דין ע' סנהדרין והם סוד ה' זקנים, יעקב ע' נפש יוצאי יריכו עכ"ל. ועד אותה שעה לא ראה יעקב ע' נפש בלם ביחד ומעתה שבא יוסף אצלו נתיחדו כל ה' ולכן מיד בשראה את יוסף, בדכתיב "וירא אליו", התחיל לקרות את שמע כדי להשלים התקון ותיחדו שמוטל עליו בעי"ן של "שמע".

רגע ושלונה. לקול הצלילים הבוקעים מן הכנור הוסיפה שרח בקולה הילדותי מילות שיר שכללו בהבלעה רמזים עקיפים על יוסף הצדיק דודה, שחי וקם ומושל בכל ארץ מצרים, ועל אף היותו במעמד הרם ביותר במלכות מצרים, עמד בצדקו ובטהרתו מתחלתו ועד סופו. וחתמה את פרקי חרוזי השיר במלים: יוסף חי...

(על פי הבנתנו ב"שפתי כהן" על התורה משם פרקי דרבי אליעזר). לאט לאט חדרה הידיעה להכרתו של יעקב אבינו. ותוסף ותנגן כדברים אלה וישמע יעקב דבריה ויערב לו ותבא השמחה בלבו מנעם דבריה ותהי עליו רוח אלקים, וידע כי כל דבריה נכונים [וכאשר אמרה "עוד יוסף חי" אמר לה יעקב, "כן תחיי" (על פי הדר זקנים)].

ויברך יעקב את סרח בדברה, "זה הפה שבשרני על יוסף שהוא חי, לא יטעם טעם מנת" (לשון ברכה זו מאוצר המדרשים אלפא ביתא דבן סירא). בתי אל ימשול מנת כך עד עולם כי החיית את רוחי, אך דברי נא עוד לפני פאשר דברת כי שמחתי בדברך. ותוסף ותנגן כדברים האלה וכו'. עודנו

מדבר עמה והנה בניו באים בסוסים ומרכבות ובגדי מלכות ועבדים רצים לפניו. וילך יעקב לקראתם ויאמר המבשר יוסף אחינו חי והוא מושל בארץ מצרים, ויתנו לכל אחד כפאשר שלח להם יוסף וילפשו כלם כפאשר שלח להם וישם יעקב את המצנפת בראשו אשר שלח לו" וכו' (על פי ספר הישר ועוד). הבאנו בעבר שבפרשת יעקב אבינו לשרח בת אשר לחיים נצחיים, כללה גם ברכה לחיים מאשרים, ללא צער וחלי.

בזכותה התברכו שבטותה ובכלל ישראל
ועין ב"ילקוט שמעוני" (וזאת הברכה רמז תתקסב כד) שאשר זכה לברכות מיוחדות מכל השבטים, "...ברוך מבנים אשר - אין לה בכל השבטים שנתברך בבנים כפאשר ועוד שם "אמרו על בנותיו של אשר שהזקנה כבתולה ובתולה אין לה דמים". ומה שנאמר "יהי רצוי אחיו וטבל בשמן רגלו", מבאר שם "שאצו של אשר מושכת שמן פמעינ", ראה שם בהרחבה בגדל הברכה, וכל השבטים קימו עמו קשרי מסחר בעבור השמן הטוב שהיה לו. עין שם עוד. ועין ב"צור המור" (מו, יז) מובא שבני אשר היו חברים למלכים, ונרמז בשם "חבר ומלפאל". וארצם היתה אב בשבח לשאר ערי הפרדות שבארץ ישראל.

ומבארים רבותינו זכרוננו לברכה, שהברכות המיוחדות שזכו להם שבת אשר, היו בסבת שר אחותם. וכך כתב ב"שפתי כהן" מגורי האר"ל, על הפסוק (דברים לג, כד) "ולאשר אמר ברוך מבנים אשר - כנן לומר שעל ידי סרח בת אשר נתגלה ליעקב שיוסף חי, כדאיתא בפרקי רבי אליעזר, ועל ידה נתברכו הבנים מיעקב אביהם, וברכס גם כן משה, אם כן סבת הברכה היא אשר יצאת ממנו סרח והיא השלימה מנין של ישראל, עד שהיו ששים רבוא ונחלה שכינה, שאין שכינה שורה פחות מששים רבוא שנאמר (שמואל ב-כ, יט) אנכי שלמי אמוני ישראל - בי נשלמו מנין של ישראל, וזהו - יהי רצוי אחיו", ועין שם עוד בבאור ברפת אשר, שבנותיו היו מרבים על בניו, ונשארו עם החשובים שבכלל ישראל. עין שם בהרחבה שכל שנים עשר שבטים מתברכים על ידי אשר.

ובספר "אוצר החיים" למקבל הקדמון רבי יצחק דמן עכו זצ"ל, מבאר שהנשמות נקראות בנות על שם שר בת אשר. ומשמע מדבריו שבכותה מוצא אשר זכות לנשמות להכניסם לגן עדן. וכיוצא בזה מובא עוד בכתבי רבותינו,

שבפרכות אשר המיוחדות יותר משאר השבטים, נתנו לו בזכות שר.

מעלת המבשר בשורות טובות
בספרים הקדושים הרחיבו ללמד ממעשיה של שר בת אשר עליה השלום, על מעלת ושרו של המבשר בשורות טובות. ונביא מעט מדבריהם. כתב בספר "פלא יועץ" (ערך בשורה), "אם יודע בשורה טובה לחברו, מהר ימהרנה לו וחייתה נפשו בגללו, ולמצנה תחשב לו, ומה גם לאיש צדיק, שהגורם שתחיה רוחו חיים יוסיפו לו. צא ולמד משרח בת אשר, שעל שבשרה ליעקב על יוסף שהיה חי זכתה לכנס בחיים לגן עדן (עין תרגום יונתן בראשית מו יז דרך ארץ וזטא פ"א). וזה נכלל בכלל מצות גמילות חסדים".
ה"פלא יועץ" מבאר בהמשך דבריו, שפסם שלענין צדקה אמרו (בבא מציעא עא ע"א) ענייך קודמין, כן הדבר לענין גמילות חסדים. לכן כפאשר בן משפחה יוצא מהבית לנסיעה ארוכה וכדומה, תופעה שמוכרת תדיר [וחדשים לבקרים שומעים על נעדר שמחפשים אחריו, ולבסוף התברר שצא לבקר בציני הצדיקים וכדומה...] ומעצלותו הותיר את בני משפחתו דואגים וחרדים ומצפים לשמוע על מצבו. וכפאשר אינו מתעצל אלא מעדכן את יקיריו, גומל עמם חסד בהסירו דאגה מלבם. וכמובן הדבר נכון גם לאדם שפוגש קרובים של הזולת, ומוסר דרישת שלום, שמקנים בזה כמה מצות של גמילות חסדים ומצות "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח) וישא ברכה מאת ה' ומאנשים.
וכתב בספר "קב הישר" (פרק טו) "הרגיל לבשר בשורות טובות ולהגיד שמועה טובה, הוא נקרא פה קדוש. ובפרט מי שזכה לבשר בשורה טובה לתלמיד חכם מיד מחליקין לו חלק טוב בעבור זה כגן עדן, וראיה מסרח בת אשר שבשרה לו ליעקב בשורה טובה שעדין יוסף היה חי ולכן זכתה לכנס חיה לגן עדן" וכו'.
ועוד ע"ש ב"פלא יועץ" בחמר המבשר בשורות רעות. וראה בהרחבה ב"קב הישר" על הקללה שגורם לעצמו המבשר בשורות רעות, רחמנא ליצלן. עין שם בהרחבה, שהרגיל בזה אין תפלתו נשמעת ועוד דברים נוראים ואיומים. כפאשר נשים לב מי הם הרגילים לבשר בשורות רעות, נמצא אותם ביותר בכלי התקשרות. הם גם לא מכחישים זאת שרב ככל התחדשות

והידיעות הם בשורות רעות על אסונות קשים ומרים. וגם ידיעות טובות, מצגות כפשוטה רעה בתוספת פרשנות מחרידה, לעשותה מסעירה ומעניינת. והזכרנו מדברי ה"קב הישר" שהרגיל לבשר בשורות טובות נקרא פה קדוש, יתכן לומר שמקלל הן אתה שומע לאו, שאלו המבשרים בשורות רעות, נקראים פה טמא. וכידוע המאזין למקורות טמאים, מטמא את נפשו רחמנא ליצלן. לכן החפץ בברפת שמים, ירחק ממקורות טמאה אלו, ובכך ישמר על טהרת נפשו.

למקרא שברה העצום של שר [שכאן הובא אך הצצה קטנה, ובעבר הרחבנו באכותן וגם על ההיכל המיוחד שזכתה לו, ועוד כהנה וכהנה] ביין המשפיל שההזדמנות כזאת היא מתנת שמים מיוחדת והכנה רבה נדרשת לזכיה זו. וכיין שהיתה רגילה לשמח את הבריות ולבשר בשורות טובות, בקשו השבטים דוקא ממנה שתבשר את הבשורה. וכיין שהיתה למורה בדבר, והתאמצה תדיר שלא לגרם צער לאף אדם, עלה בידה לבשר את הבשורה ליעקב אבינו באופן שתחיה את רוחו.

ומצינו שכפאשר היה מדבר באדם רשע, משמים מנעו ממנו שלא יבשר בשורה טובה ויפסיד את השכר הגדול שבה. וכגון המובא במדרש (ויקרא רבה טז, ד) על גחזי שמשמים מנעו ממנו לספר למלך על גדולת רבו אלישע, וסבבו שתעבור שם השונמית, שהיתה צדקה, והיא תספר על הנס שנעשה עמה.

ויהי רצון שנקפה לבשר ולהתבשר בבשורות טובות ישועות ונחמות, ויזכנו השם יתברך לשמוע בקרוב את בשורתו הטובה של מבשר הגאולה אליהו הנביא - איש פקיד על כל בשורות טובות, שיוודע על גאולת ישראל. וזכותו וזכות שר בת אשר מבשרת הגאולה תגן עלינו ועל כל ישראל אחינו, ונקפה שהשם יתברך יושיע אותנו וישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובכללם לשושנה בת טובה לארץ ימים ושנות חיים בריאים וטובים, רפואת הנפש ורפואת הגוף, ולראות בביאת המשיח לשבע שמחות וכל טוב סלה.

משיחות הסגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומבורך

סגולה להצלחה בטוהרת המחשבה
...ומצינו בספרי יראים על הפסוק (שמות כג יט) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלוקיך, שעקר טהרת וקדשת האדם לעבודתו ית' היא בבקר, שפשיעור משנתו וקדש את מחשבתו תכף לחשב בתורה ובמצוות ולא בדברים אחרים ח"ו, ועל ידי זה ימשיך שפע קודש ומחשבות קדושות על כל היום, הינו שכל מה שיעשה באותו יום הן למוד התורה ומעשים טובים והן בעניני העולם בכלם תהא מחשבתו לשם שמים ולא לדברים אחרים, כי הכל חולף אחר הראשית, כמו שאנו רואים שכל הגוף נמשך אחר הראש שהוא תחלה ליצירה, כך כל הדברים נמשכים אחר התחלה. ולכן סגולה נפלאה בדיקה ומניפה לטהר את המחשבה בכל יום בבקר תכף שפשיעור משנתו, וזו נקרא עקב משפיל. ("אהבת שלום" מקובל, משפטים. ע"ש עוד בהרחבה ועל שריו ומעלתו)

תהיה פועלה בין הנבראים
התנין החזק, בעל השריון העב, שבמפת זנבו יכול להרוג אדם ובהמה, שכל הבריות יראים ממנו וחוששים להתקרב אליו, חי בשלום עם צפור קטנה וחלשה (הנקראת בלע"ז טראכילעס). כשהתנין שוכב על החול להתחמם בשמש, בפרט בבקרים, יורדת הצפור ללא חשש וכראותה פותח התנין את פיו לרוחה והצפור נכנסת לתוכו ואוכלת את שגרי המזון הדבוק בין שניו. לאחר מכן יוצאת ונחה על גב התנין. בינתיים משמשת כשומר נאמן, וכראותה איזה סכנה קרבה, תכף מצפצפת בקולה ומשרטת בצפרניה על אפו של התנין, שמכיר בסימן וחס לברוך ולרדת למים. (ע"פ "אמונת ישראל סבא" לרבי ישראל בקמיסטר זצ"ל, ועוד)